DIE HAGHE

GESCHIEDKUNDIGE VERENIGING DIE HAGHE —
VRIENDEN VAN HET HAAGS HISTORISCH MUSEUM
ANNO 1890
BESCHERMVROUWE H.K.H. PRINSES BEATRIX

Ledenbericht

JULI 2022 / 132E JAARGANG NR. 4 / VERSCHIJNT 6 X PER JAAR

Van de voorzitter

Met ruim zestig leden en genodigden waren we op 23 april voor onze Voorjaarsledenvergadering bijeen in de Oude Kerk op Scheveningen. Aanvankelijk de plek waarop we in december het Jaarboek 2022 feestelijk ten doop zouden houden, maar nu de historische ruimte waarin onder toeziend oog van eeuwenoude interieurstukken verslag werd gedaan van het afgelopen jaar en het financieel verslag 2021 werd goedgekeurd onder décharge van het bestuur. Erg belangrijk, maar het hoogtepunt van de bijeenkomst vormde natuurlijk de bekendmaking van de winnaar van de Die Haghe Prijs en de uitreiking van de daarbij behorende prijs. Bert Alers met zijn boek over De Regentes bleek de winnaar en de bijbehorende prijs mocht ik hem overhandigen voor de preekstoel. In dit Ledenbericht leest u er meer over. Veel dank aan onze jury voor alle tijd en aandacht die aan de samenstelling van de longlist en shortlist en de keuze van het bekroonde werk is besteed. Veel dank ook aan kerkbestuur en kosteres voor de uitnemende gastvrijheid die ons in de kerk ten deel viel, vooral ook tijdens de geanimeerde receptie na afloop.

Intussen zijn we naarstig op zoek naar een redacteur voor ons Ledenbericht. Na ruim 25 jaar lang met veel enthousiasme de eindredactionele pen te hebben gevoerd, heeft Michiel van der Mast te kennen gegeven dat hij die op korte termijn wil neerleggen. Dat is jammer – hij zorgde ervoor dat het Ledenbericht met ijzeren regelmaat elke twee maanden het licht zag – maar niet onbegrijpelijk: ooit moet elk stokje worden overgedragen. U voelt mijn vraag al aan komen: wie zou het stokje van Michiel willen overnemen of kent iemand die dat wellicht zou willen doen? Men hoeft niet zelf te schrijven: het gaat om het inzamelen van kopij en de bewerking, opmaak en indeling daarvan. De vormgever en drukker doen de rest. Suggesties graag naar secretaris@haagsegeschiedenis.nl of rechtstreeks naar michielvdmast@gmail.com die er natuurlijk veel meer over kan vertellen. We hopen in de loop van dit jaar een goede opvolg(st)er te hebben gevonden.

Voor nu wens ik u allen mede namens het bestuur een mooie Haags historische zomer!

Henk Grootveld

AGENDA

12 AUGUSTUS
Lezing over Vrijheidsdenken in de 17de eeuw door Luc Panhuysen in het Haags Historisch Museum

Bert Alers wint Die Haghe Prijs

De tweejaarlijkse Die Haghe Prijs is de beloning voor het beste boek over de geschiedenis van Den Haag. Het is een aanmoediging om over de historie van onze stad te schrijven en sluit aan bij de doelstelling van Die Haghe om de kennis van en de belangstelling voor de geschiedenis van Den Haag onder de inwoners te bevorderen.
De uitreiking van de prijs zou vorig jaar al plaats hebben gevonden. De maatregelen ter bestrijding van de coronapandemie maakten dat echter onmogelijk. Maar op zaterdag 23 april 2022 was het dan zo ver. Na afloop van de Voorjaarsledenvergadering in de Oude Kerk op Scheveningen maakte juryvoorzitter en gemeentearchivaris Ellen van der Waerden de winnaar bekend: historicus Ben Alers met zijn boek *Van water naar theater. De Regentes. Geschiedenis van een Haagse Bad- en zweminrichting.* Een goed gedocumenteerde studie – aldus Ellen ven der Waerden in haar toespraak – die is uitgemond in een aantrekkelijk geschreven en tevens fraai en origineel vormgegeven gedenkboek. Vervolgens overhandigde Die Haghe voorzitter Henk Grootveld aan de auteur een cheque van 2500 euro. In zijn dankwoord vertelde Bert Alers dat hij het meeste plezier had beleefd aan het schrijven van het zwembaddeel dat hem in contact had gebracht met veel Hagenaars die met weemoed terugdachten aan de zwemlessen in De Regentes.

Van water naar theater

Op 24 april 1920 werd aan de Weimarstraat de eerste steen gelegd van De Regentes. Kort na de opening een jaar later dienden zich in deze grootste overdekte bad- en zweminrichting van Europa al problemen aan. Waterleidingen begonnen snel te roesten waardoor het water een bruine kleur kreeg. Nadat dit ongemak was verholpen, kon men weer naar hartenlust zwemmen of gebruikmaken van bad of douche om vervolgens neer te strijken op een terrasje en zittend op fleurige rieten stoeltjes koffie en lekkernijen tot zich te nemen.

Desondanks was de financiële situatie slecht te noemen, met name vanwege de zeer hoge onderhoudskosten. Midden jaren dertig waren de kinderziektes van De Regentes echter overwonnen en brak er een bloeiperiode aan die tijdens de oorlog voortduurde, maar rond 1970 eindigde door toenemende verliezen en steeds zwaardere concurrentie van gemeentelijke zwembaden. Om de problemen het hoofd te bieden, besloot het Haagse stadsbestuur in 1985 De Regentes over te nemen en er een gemeentezwembad van te maken. Maar ook dat bleek niet afdoende en het gevolg was dat De Regentes tien jaar later werd gesloten.
De vraag was vervolgens wat er met het gebouw moest gebeuren. Het antwoord kwam uit onverwachte hoek. Theatermaker en regisseur Guusje Eijbers zag meteen de 'theatrale mogelijkheden' van het voormalige zwembad. In de jaren die volgden waren er de nodige organisatorische, financiële en programmatische hoogte- en dieptepunten. De economische crisis en het stopzetten van de gemeentelijke subsidie leidden in 2012 zelfs weer tot sluiting. Maar het jaar daarop volgde een succesvolle doorstart en opende Theater De Nieuwe Regentes opnieuw zijn deuren.

Meer informatie
Boekrecensie door Diederick Cannegieter, Ledenbericht maart 2021
Die Haghe Prijs: Ledenberichten mei, juli, november 2021 en januari en maart 2022
Zie hiervoor de website haagsegeschiedenis.nl

Nieuws uit het HHM

Sinds april ligt er een plan klaar voor de renovatie van het Haags Historisch Museum. Om uw geheugen wat op te frissen: het ontwerp is ontwikkeld door DP6 architectuurstudio en gaat uit van renovatie van het rijksmonument met toevoeging van nieuwbouw op het achterterrein. Het plan is inclusief een kwalitatief hoogwaardige museale inrichting, duurzaamheidsvoorzieningen en een verplaatsing van de ingang van het museum naar het Toernooiveld. De kosten voor het renovatieplan worden geraamd op een bedrag van 16 miljoen euro. Het college van B&W zal nu eerst moeten besluiten dit bedrag op te nemen in het meerjaren investeringsplan van de gemeente. Vervolgens is het in het najaar aan de gemeenteraad om te besluiten te gaan investeren in de vernieuwingsplannen van het museum.

Activiteiten

Lezing Vrijheidsdenken in de 17de eeuw

Rampjaar 1672 was voor Spinoza een schokkende gebeurtenis. De chaos en onredelijkheid, met als hoogtepunt de beestachtige moord op de gebroeders De Witt: hoe viel dat te rijmen met de politieke cultuur van een Republiek waar de inwoners meer vrijheid genoten dan waar ook? De gebeurtenissen in 1672 dwongen Spinoza tot het heroverwegen van zijn staatkundige opvattingen. Historicus, schrijver

Baruch de Spinoza (F. Hexamer, 1880)

en journalist Luc Panhuysen zal daar nader op ingaan. De lezing is tot stand gekomen in samenwerking met Stichting Haagse Historie & Erfgoed en het Haags Historisch Museum.

Datum: vrijdag 12 augustus
Aanvang: 15.00 uur
Locatie: Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7
Kosten: € 5,00 voor leden Die Haghe en abonnees Haagse Historie; andere belangstellenden € 7,50
Tickets: verkrijgbaar via de website haagshistorisch museum.nl/tickets
Vragen: stuur een e-mail naar activiteiten@haagsegeschiedenis.nl

Tentoonstellingen

Rampjaar – Het jaar waarin alles anders werd

Een vijandelijke invasie, overal paniek, een gruwelijke moordpartij. Het jaar 1672 is een rampjaar voor de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Het volk is redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos. Emoties lopen hoog op, complottheorieën en fake news vinden gretig aftrek. Zondebokken zijn al snel gevonden. Hoe kijken we hier 350 jaar later tegenaan? Een vergelijking met crisisjaar 2020, het jaar waarin corona opduikt, laat veel overeenkomsten zien, zoals bedreigingen, protesten, aarzelende leiders, complotdenkers en grote verdeeldheid.

Stadhouder prins Willem III (R. de Hooghe, 1672)

In januari 1672 lijkt er nog geen vuiltje aan de lucht. De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden is van een klein protestants staatje uitgegroeid tot een maritieme supermacht. En dat alles onder leiding van Johan de Witt, raadpensionaris van Holland. De republiek staat echter aan de vooravond van ingrijpende veranderingen, er dreigt een oorlog met Engeland en Frankrijk. Een jonge prins Willem III staat te trappelen om stadhouder te worden, de regenten onder leiding van De Witt regelen hun zaakjes liever zelf, zonder een Oranje. En het volk? Dat kiest vooral de kant van de prins. Wanneer in april de oorlog daadwerkelijk uitbreekt, wordt hun roep om de prins tot bevelhebber en stadhouder van Holland te benoemen steeds luider. In de huidige tijd zouden social media ontploffen, maar 350 jaar geleden brak een ware pamflettenoorlog uit. Alle tegenslagen worden in de schoenen van de regenten, met name de gebroeders De Witt, geschoven. Had Johan niet het landleger verwaarloosd, geld achterovergedrukt en het land verkwanseld aan Frankrijk? Men gelooft de wildste geruchten en veel mensen vinden dat alleen een Oranje in staat is het land te redden. Begin juli kan Johan de Witt niet langer voorkomen dat de prins tot stadhouder wordt benoemd.

Dit maakt echter geen einde aan de lastercampagne. Een stortvloed van gedrukte feiten, fabels, complotten en geruchten loopt uit op een afschuwelijke moordpartij bij de Gevangenpoort. Werden Johan en zijn broer Cornelis op 20 augustus slachtoffer van karaktermoord en fake news? Nog op de dag van de moordpartij wordt Gaspar Fagel, rechterhand van Willem III, benoemd tot nieuwe raadpensionaris. De prins is dan al een maand stadhouder. De oorlog suddert voort en zal nog vier jaar duren. Tegen die tijd zit Willem stevig in het zadel en in 1688 schopt hij het zelfs tot koning van Engeland. Voor Willem persoonlijk was 1672 dus niet zo'n rampjaar; voor hem veranderde er veel ten goede.

Tong en vinger van de gebroeders De Witt (1672)

In de aanloop naar deze tentoonstelling is de grote staatsman Johan de Witt tijdelijk tot leven gewekt op Twitter. Via het account @johandewitt1672 is het jaar door zijn ogen te volgen, van de start van (alweer) een handelsoorlog met Engeland tot zijn voortijdige dood. Zijn volgers en tegenstanders komen op Twitter eveneens aan het woord. Want ook in 1672 was de waarheid 'slechts een mening'. Wat kun je nog geloven in een verwarrende maalstroom van historische feiten en fake news? Juist nu een zeer actueel vraagstuk.

De tentoonstelling Rampjaar is van 2 juli t/m 13 november te zien in het Haags Historisch Museum.

Publicaties

Fotoboek Den Haag 1945-1970

Een plaatje met een praatje, dat doet het altijd goed. Dat geldt ook voor het wel heel groot uitgevallen en dus niet makkelijk in de hand te houden boek van ons Die Haghe lid Dick Brongers. Voor tekst en illustraties maakte hij gebruik van de onuitputtelijke bronnen van het Haags Gemeentearchief, waar hij vele jaren heeft gewerkt.
De 'mooie stad achter de duinen' wordt door hem belicht in zeven hoofdstukken die lopen vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog tot het jaar 1970. De auteur heeft duidelijk een eigen keuze gemaakt uit overvloedig fotomateriaal en er een tekst bij geschreven die er goed informerend bij past en bovendien prettig leest.
Het eerste hoofdstuk, 'De gehavende stad', vertelt hoe onze toch voor een aanzienlijk deel verwoeste Residentie met man en macht weer

Nieuwbouw aan de Beverweerdstraat (1952)

Hoelahoepwedstrijd op het Lange Voorhout (1958)

bewoonbaar werd gemaakt. Hierbij ook foto's hoe met al dan niet vermeende collaborateurs werd afgerekend. En hoe met de schaarste werd omgegaan.
In het tweede hoofdstuk, 'De herstellende stad, herbouw en uitbreiding', wordt nader ingegaan op de bouw van nieuwe wijken, met nieuwe woonvormen en nieuw comfort. Met onder andere een mooie luchtfoto van Mariahoeve-in-wording en de nieuwe Pier van Scheveningen.
Het derde hoofdstuk, 'De werkende stad', toont foto's van nieuwe industriegebouwen en een vernieuwende middenstand (b.v. supermarktjes). Bij een foto van de Scheveningse vissershaven kwam bij mij automatisch de geur van de vistonnetjes en de loggers naar boven. Over nostalgie gesproken...
Het volgende hoofdstuk, 'Den Haag, het tweede thuis', behandelt thema's als 'de weduwe van Indië', gastarbeiders, Surinaamse verpleegsters en Hongaarse vluchtelingen.
Hoofdstuk vijf gaat over 'Jong Den Haag', met zijn eigen subcultuur. Brongers heeft op deze pagina's verrassend aardige foto's van Provo's, Kabouters en Hippies geplaatst. Een foto van het uit de hand gelopen concert van de Rolling Stones in het Kurhaus ontbreekt uiteraard niet.
In het daaropvolgende hoofdstuk, 'Dagelijks leven in Den Haag', is een foto uit 1950 opgenomen van het spitsuur op het Rijswijkseplein met verbluffend veel door elkaar krioelende fietsers, auto's en openbaar vervoer, die zich een weg pogen te banen. Een prachtig tijdsbeeld, net als de hoelahoepwedstrijd op het Lange Voorhout (1958). De foto van een politiecharge tijdens Oudejaarsavond 1957 op de Goeverneurlaan zou ik bij 'Jong Den Haag' hebben verwacht, met als extra bijschrift: 'Werd nog lang vervolgd'. Opvallend bij die laatste foto: alle jongeren, door de politie met de wapenstok achtervolgd, dragen zonder uitzondering witte sokken.
Het laatste hoofdstuk, 'Den Haag Demonstratiestad', laat de evolutie van het demonstreren zien. Van braaf naar minder braaf, maar nog niet met de ME. Wel liet circusdirecteur Toni Boltini in 1966 een groep demonstranten, die een sitdownstaking hielden bij de circustent op het Malieveld, met olifanten verjagen.

Dick Brongers, *Den Haag 1945-1970. Mooie stad achter de duinen,* Zwolle 2021 (WBOOKS), ISBN 978 94 625 8456 3, 128 pp., prijs € 24,95

Michiel van der Mast

Nieuwe leden

Dhr. G. van Pinxteren en dhr. B. Alers

Het bestuur van Die Haghe is als volgt samengesteld:

Voorzitter
dhr. H.C. Grootveld

Secretaris
dhr. J. Zwaanswijk

Penningmeester
dhr. W.K.H. Berghuis

Leden
mw. R Bilkes
dhr. T. Brill
mw. L.M. Plezier

Secretariaat
Sonoystraat 51
2581 VJ Den Haag
e-mail:
secretaris@haagsegeschiedenis.nl

Financiën
Rekening NL49 INGB 0000.0717.91 t.n.v. Geschiedkundige Ver Die Haghe

Info ledenadministratie en opgave nieuwe leden
dhr. E.B. de Vries
Hoefbladlaan 68
2555 EH Den Haag
administratie@haagsegeschiedenis.nl

Redactieadres Ledenbericht
Loudonstraat 100
2593 WB Den Haag
e-mail: michielvdmast@gmail.com
Redacteur Ledenbericht
dhr. W.M. van der Mast

Website Die Haghe:
www.haagsegeschiedenis.nl

Jaarboek Die Haghe
Voor aanwijzingen auteurs en inzenden van kopij:
secretaris@haagsegeschiedenis.nl

Contributie/Opzegging
Bij opzegging van het lidmaatschap in de loop van het verenigingsjaar blijft de contributie voor dat jaar verschuldigd. Zie Statuten op website Die Haghe